

# Bok och film

Att arbeta med berättelser i  
den anpassade grundskolan

Tema: Naturen



VÄSTRA  
GÖTALANDSREGIONEN



# Kultur engagerar och kan vara ett viktigt verktyg för pedagogiska insatser!

Böcker, filmer, föreställningar och andra kulturuttryck hjälper oss att förstå omvärlden men också oss själva, vårt förflutna, samtid och att potentiellt blicka in i framtiden. Framför allt är kulturen viktig för att den ibland lyckas beskriva våra egna känslor och stunder vi ofta tror är bara våra egna.

Bok och film i den anpassade grundskolan är ett regionalt projekt som vill ta vara på ett antal teman som på olika sätt diskuterar känslor, kroppar, instinkter och mycket annat som gör oss till människor. Vi har tagit fram teman som diskuteras i bok/filmhandledningar, dessa är tänkta som ett stöd främst för lärare i den anpassade grundskolan som vill arbeta med att utforska olika teman utifrån böcker och film.

Varje handledning innehåller, förutom den pedagogiska delen, även tips på böcker och filmer som lämpar sig för arbetet.

## Vi som arbetat med dessa handledningar heter:

Katarina Larson - konsulent  
litteratur barn/unga,  
Förvaltningen för kulturutveckling

Sanjin Pejkovic - konsulent film,  
Förvaltningen för kulturutveckling

Ida Ross - fokusbibliotekarie  
Vallastadens skola, Linköping

Katarina Sundman - filmkoordinator  
Film Västernorrland

Cecilia Träff - filmpedagog  
Film Västernorrland

Emma Vendelek - litteraturvetare,  
kulturpedagog, socionom

2024-03-19

Bok och film: Att arbeta med berättelser i den anpassade grundskolan. Tema: Naturen

Illustrationer: Gabriella Kalmar

Kontakt: Sanjin Pejkovic och Katarina Larson

Kulturförvaltningen, Konst och kultur

[sanjin.pejkovic@vgregion.se](mailto:sanjin.pejkovic@vgregion.se)

[katarina.larson@vgregion.se](mailto:katarina.larson@vgregion.se)

# Innehåll

<b>1</b>	<b>Introduktion.....</b>	<b>4</b>
<b>1.1</b>	<b>Du avgör själv nivån.....</b>	<b>4</b>
<b>1.2</b>	<b>Val av berättelse och medium.....</b>	<b>4</b>
<b>1.3</b>	<b>Processen.....</b>	<b>5</b>
<b>1.3.1</b>	<b>Förberedelser.....</b>	<b>5</b>
<b>1.3.2</b>	<b>Upplevelsen.....</b>	<b>6</b>
<b>1.3.3</b>	<b>Efterarbete.....</b>	<b>7</b>
<b>1.4</b>	<b>Vad säger läroplanen?.....</b>	<b>6</b>
<b>2</b>	<b>Analysmodell för bok och film.....</b>	<b>10</b>
<b>2.1</b>	<b>Beskriv.....</b>	<b>10</b>
<b>2.2</b>	<b>Tolka.....</b>	<b>11</b>
<b>2.3</b>	<b>Reflektera.....</b>	<b>11</b>
<b>3</b>	<b>Tema.....</b>	<b>14</b>
<b>3.1</b>	<b>Naturen.....</b>	<b>14</b>
	<b>Övningar</b>	
<b>3.2</b>	<b>Vad är naturen?.....</b>	<b>15</b>

# 1 Introduktion

Berättelser finns överallt. Vi bär dem inom oss och möter dem varje dag, på jobbet, i vardagen, i människor, filmer, böcker och på sociala medier.

Berättelser som fångats i litteratur, film, konst, musik bär på en alldeles särskild kraft och möjlighet till insikt, möte och förståelse som blir möjlig när vi stannar upp inför dem, delar dem och låter dem spegla vår egen berättelse.

Denna handledning bjuder in till att arbeta med film och böcker. Materialet lyfter även berättelsen ur sitt specifika medium för att skapa en pedagogisk handledning som kan tillämpas på alla typer av berättelser.

## 1.1 Du avgör själv nivån

Det här är ingen handledning som är tänkt att följas till punkt och pricka. Se den som en inspiration och öppning in till olika sätt att arbeta med litteratur och film.

Som pedagog känner du din elevgrupp bäst. Vilken nivå eleverna befinner sig på och vilka intressen och erfarenheter som finns i gruppen beror inte alltid på ålder och årskurs. Använd det som passar in i ert pedagogiska arbete, utifrån andra moment i planeringen och gruppens unika förutsättningar. Ni väljer vilka delar ni vill fokusera på.

Exempelvis kanske ni vill se film och sedan gå rakt på övningarna istället för att arbeta

**Se handledningen som ett smörgåsbord och välj det som känns roligt att pröva med era elever.**

**Oavsett om man tycker om berättelsen eller ej kan man nästan alltid hitta något som man blir berörd eller störd av – ett ord, en scen, en karaktär**

med analys. Känn er också fria att arbeta med de exempel som föreslås eller välj egna filmer, böcker eller övningar.

## 1.2 Val av berättelse och medium

Oavsett om man tycker om berättelsen eller ej kan man nästan alltid hitta något som man blir berörd eller störd av - ett ord, en scen, en karaktär - och då har man något att arbeta vidare med både inom sig själv och i gemensamma diskussioner och reflektioner.

Något av det finaste du som pedagog kan ge dig själv och gruppen är din nyfikenhet inför att upptäcka och uppleva tillsammans, så sök gärna efter material som väcker den lusten i dig.

### Tips inför val av berättelse!

- Välj ett material som du som pedagog är insatt i och intresserad av.
- Välj ett material som finns tillgängligt.
- Välj ett material som går att knyta an till något som gruppen har eller ska arbeta med eller samtala kring.

### **Tillgång till filmexempel**

I framtagandet av det här materialet blev det tydligt att det numera är svårt att fysiskt tillhandahålla en film. Några av de filmexempel som tas upp i den här handledningen finns i skrivande stund tillgängliga på kostnadsfria streamingtjänster som Filmriket Play, SVT Play, UR Play och Öppet arkiv. Undersök vilka resurser din verksamhet har i form av licenser och tillgång till AV-mediacentral.

### **Tips!**

Om du vill se en film för att förbereda dig inför ett skolbiobesök eller annan filmvisning går det ofta att få tillgång till en visningslänk från distributören. Behöver du hjälp med rättigheter, distribution eller annat filmrelaterat kan du alltid höra av dig till regionens filmkonsulenter.

## **1.3 Processen**

Vi delar in arbetet i tre delar: Förberedelser, upplevelsen och efterarbetet.

Vi uppmuntrar till att ni genom hela processen tänker in och använder det befintliga stöd i form av TAKK och bildstöd ni brukar använda med eleverna.

### **1.3.1 Förberedelser**

Ibland kan det vara fantastiskt att kasta sig in i en upplevelse utan några förberedelser, men i andra fall kan tiden som läggs på att förbereda sig vara avgörande för hur en upplevelse tas emot. Dessutom är alla olika, och i skolans värld, där många ska ta del av samma material, kan det ofta vara bättre att vara förberedd.

### **Vad är det då som ska förberedas?**

Dels handlar det om att veta vad som kommer

att hända. Hur ska gruppen ta del av berättelsen? Behöver de ha med sig något särskilt, eller göra något själva? Ska ni vara i klassrummet eller åka iväg någonstans?

Dels handlar det om innehållet och formen för själva berättelsen. Du som pedagog bör ta del av berättelsen innan du introducerar den för eleverna. Då kan du känna dig trygg i vad som kommer och förbereda dem som kan behöva det. Det blir dessutom enklare att planera arbetet runt omkring boken eller filmen.

### **Sätt att presentera filmen eller boken för eleverna!**

- Läs paratexterna (baksidan på boken eller synopsis på filmen). Vilka tankar dyker upp?
- Visa upp boken och prata om hur den ser ut. Vilka förväntningar har gruppen utifrån omslagsbild, tjocklek, titel osv?
- Visa filmens trailer. Vilka förväntningar har gruppen utifrån trailern? Går det att veta vilken genre filmen tillhör?
- Berätta om en eller några karaktärer som gruppen kommer att möta.
- Låt eleverna veta om det är något du vill att de ska uppmärksamma. Ibland kan det underlätta att ha något att fokusera på - det kan vara kopplat till berättandet (hur ser det ut i berättelsen, vem är det som berättar och hur vet vi det med mera.) eller temat (vilka känslor upplever huvudpersonen).
- Sök information om berättelsen, dess upphovsperson eller kring temat och presentera för varandra. Gör en gemensam mindmap eller ett collage.

### 1.3.2 Upplevelsen

Här är några exempel på hur en berättelse, i bok- eller filmform, kan upplevas:

#### Bok

- Högläsning av lärare
- Lyssna på ljudbok
- Läsa själv
- Läsa utdrag ur en bok eller hela boken
- Läsa om en bok, eller ett utdrag, flera gånger

#### Film

- Gemensam visning i klassrummet
- Individuell visning på dator eller platta
- Film på bio (Skolbio)
- Se en hel film eller endast utvalda scener
- Se samma scen eller film flera gånger

#### Båda

- Läsa boken och se filmen.

Förbered upplevelsen genom att prata om hur en bra läsmiljö är eller hur en filmvisning går till. Låt eleverna själva komma med förslag och skapa gemensamma riktlinjer för hur det ska vara när ni läser eller ser på film.

#### När börjar en film?

Ett tips kring filmvisningen är att ställa frågan: När tycker ni att filmen börjar?

Vissa tycker att filmen börjar när ljuset släcks, när förtexterna kommer igång eller när ni satte er på bussen till biografen. Utforska de delar av upplevelsen som inte är själva filmen: Finns det biljetter? Hur sitter man mest bekvämt? Gå fram och känn på ridån i biografen och titta var projektorn finns.

---

**Förbered upplevelsen genom att prata om hur en bra läsmiljö är eller hur en filmvisning går till. Låt eleverna själva komma med förslag och skapa gemensamma riktlinjer för hur det ska vara när ni läser eller ser på film.**

---

### 1.3.3 Efterarbete

I efterarbetet får eleverna reflektera över det de upplevt. Du som pedagog kommer förhoppningsvis få syn på tankar och idéer som uppkommit. Ett efterarbete kan bestå av allt från ett samtal till en konkret uppgift. Ibland behöver upplevelsen bara vara, det finns ett egenvärde i att få en gemensam upplevelse och bara prata om den.

Andra gånger är det perfekt att ta avstamp i berättelsen för eget skapande i form av text, konst, rollspel eller eget filmande. Använd gärna exempel från filmen eller boken i ert efterarbete.

Om du har tillgång till filmen, är ett sätt att jobba utifrån klipp och utvalda scener, annars är ett tips att titta på trailern (sök på Youtube) eller visa stillbilder från filmen för att lyfta en karaktär eller situation. Ni kan även lyfta fram bilder från en bok eller läsa om utvalda stycken. Analysmetoden nedan går lika bra att applicera på ett utdrag ur en bok, film, trailer eller hela verket.

#### Dolda kunskaper

Ibland kan eleverna mer än de själva tror. Kanske har de aldrig tidigare stött på ordet genre, men kan ändå skilja på en komedi och ett drama, då

de känner igen elementen typiska för respektive genre.

Du som lärare kan hjälpa eleverna att sätta ord på sina kunskaper och få dem att inse att den egna kulturella kompetensen kan bygga självförtroende och skapa lust till att lära sig mer.

#### 1.4 Vad säger barnkonventionen och läroplanen?

Genom berättelser lär vi oss mer om oss själva och vår omvärld. Rätten till konst och kultur, oavsett om det är film, litteratur eller någon annan inriktning, är en mänsklig rättighet och utgör en del av barnkonventionen och skolans läroplan.

##### Barnkonventionen artikel 31

*Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Konventionsstaterna ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations och fritidsverksamhet.*

Berättelser, litteratur och medier kan förutom de rent konkreta målen som handlar om

kultur, estetisk verksamhet och eget skapande vara verktyg för att ta sig an i stort sett vilket arbetsområde som helst i skolan.

Att utgå ifrån en berättelse är att ha en gemensam utgångspunkt och referensram, ett konkret exempel att bygga kunskap och reflektioner kring, och ett sätt att ta del av kulturutbudet. Det går att koppla berättelser i olika estetiska former till de flesta av målen i läroplanen. Nedan listas några tydliga exempel.

##### Lgrsär22, sida 5:

*Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå*

*och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som verkar där.*

I läroplanens övergripande mål och riktlinjer står det att "lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former". Vidare att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola bland

annat:



---

**Undervisningen i ämnet bild ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur bilder skapas och tolkas. Genom undervisningen ska eleverna få erfarenheter av visuell kultur i form av film, fotografi, design, konst, arkitektur och miljöer.**

---

- kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande.
- kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud.

**Ämne: Bild**

- Undervisningen i ämnet bild ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur bilder skapas och tolkas. Genom undervisningen ska eleverna få erfarenheter av visuell kultur i form av film, fotografi, design, konst, arkitektur och miljöer.

**Ämne: Samhällsorienterande ämnen**

- Skildringar av livet förr och nu i barnlitteratur, sånger och filmer.
- Möjligheter och risker förknippade med internet och digital kommunikation samt hur man agerar ansvarsfullt vid användning av

digitala och andra medier utifrån sociala, etiska och rättsliga aspekter.

- Metoder för att söka information från olika källor. Hur man kan värdera, bearbeta och presentera information, såväl med som utan digitala verktyg.

**Ämne: Svenska**

Genom undervisningen i ämnet svenska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- bearbeta innehållet i litteratur, bilder, film, teater, drama och andra medier, och
- söka och värdera information från olika källor.

**Ämne: Estetisk verksamhet**

- Bilder, film, musik, sång, dans och hantverksföremål från olika kulturer och traditioner.
- Mål att eleverna kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud"

Teman kroppen och känslor i handledningen har också stark koppling till läroplanen där det står: "Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer."

---

**"Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer."**

---







## 2 Analysmodell för bok och film

Genom att analysera en berättelse utifrån ett eller flera perspektiv kommer värderingen av upplevelsen och verket i andra hand. Det viktiga är inte om det är en bra bok eller inte, utan vad vi kan göra med upplevelsen. Tolka först - tyck sedan!

Tydliggör i början av arbetet att var och en utgår från sig själv och sin egen upplevelse - det finns inga rätt och fel.

En bra första fråga kan vara om någon minns något särskilt i berättelsen, en scen eller en händelse som har stannat kvar. Då får både du och eleverna en utgångspunkt i samtalen.

Analysen delas in i tre delar: Beskriv, tolka, reflektera. Den här analysmodellen går att applicera på valfri berättelse i valfritt medium.

### 2.1 Beskriv

Här finns utrymme att vara så konkret som möjligt, men försök undvika värderingar.

- Vilka karaktärer finns med i berättelsen?
- Var utspelar sig berättelsen? Land, stad, under vattnet, på internet, fantasivärld? Hur vet vi det?
- Vilka miljöer utspelar sig berättelsen i? Huvudpersonens rum, skolan, slottet, på ridlägret? Lista så många av berättelsens olika miljöer ni kan komma på.

Välj de delar av analysmodellen som känns möjliga och meningsfulla i just era elevgrupper.

- När utspelas berättelsen? Nutid, dåtid, framtid, på våren, på natten? Hur vet vi det? Leta efter tidsmarkörer som bevis (kostym, tekniska uppfinningar och specifika ord, eller kännetecken i naturen).
- Är berättelsen kronologisk eller finns det tidshopp?
- Hur är tempot i berättelsen? Jämför tiden det tar att uppleva berättelsen och tiden under vilken den utspelar sig.
- Vem berättar? Vems perspektiv?

### Bokfrågor

- Hur är språket? Korta eller långa meningar? Poetiskt? På rim? Roligt?
- Lärde du dig några nya ord eller begrepp?
- Finns det bilder? Hur ser de ut?

### Filmfrågor

- Hur låter filmen? Ljudeffekter? Musik? Talat språk?
- Hur ser filmen ut?
- Ljus eller mörk? Vilka ljuskällor går att se? Vad är det för väder?
- Vilken rekvisita, scenografi, mask/smink och kostym används?
- Hur är skådespeleriet? Trovärdigt? Mycket känslor?
- Många snabba klipp eller långa?

### Genre

Alla känner igen en genrefilm. En västernfilm innehåller ofta dueller, hästridning, cowboys och amerikansk ursprungsbefolkning. En skräckfilm har som uppgift att skrämja oss medan komedi ska roa oss. En krigsfilm innehåller krig medan en romantisk komedi innehåller kärlek och romans.

---

## Prata om olika genrer och förväntningar på dem. Fundera tillsammans med eleverna om vilken genre berättelsen tillhör.

---

En filmgenre är en typ eller kategori av filmer som har vissa gemensamma drag. Alla filmer grupperas inte inom en filmgenre, man kan också blanda dem. Filmgenrer kan vara smalt eller brett definierade. Exempelvis innehåller skräckfilm en mängd undergenrer, och det finns många olika sorters komedier.

Prata om olika genrer och förväntningar på dem. Fundera tillsammans med eleverna om vilken genre berättelsen tillhör. Kan den vara mer än en genre? Hitta kännetecknen i berättelsen.

### 2.2 Tolka

Lägg till ordet *varför* och ställ följdfrågor till det ni har beskrivit.

- Allting i berättelsen är val som författaren, regissören eller någon annan har gjort, och kan därmed analyseras och ifrågasättas: Varför tror du författaren/filmskaparen valde att göra så? Vad hade hänt om det var så här i stället?

### Exempel på frågor utifrån beskrivningsfasen:

- Varför är just de här karaktärerna med?
- Varför utspelar sig berättelsen i den här miljön?
- Varför är tempot långsamt?
- Varför är det den här typen av musik?
- Varför är dialogen på rim?

### 2.3 Reflektera

Se gärna reflektionen som en upptäcktsfärd, en upplevelse mer än som en stund med frågor och svar. Nedan finns frågor ni kan utgå ifrån och ta som stöd. Ställ gärna även egna frågor och uppmana eleverna att göra detsamma.

### Utgå ifrån era beskrivningar och tolkningar och reflektera utifrån svaren:

Hur menar du då? Kan du ge exempel? Här går det också att ställa följdfrågan: Hur påverkade det din upplevelse?



**Exempel:**

- Att boken var på rim - hur påverkade det din upplevelse?
- Att musiken var spännande - hur påverkade det din upplevelse?

**Andra frågor för reflektion:**

- Vilka känslor kände du under och efter berättelsen?
- Har upplevelsen lärt dig något eller gett dig något nytt?
- Fick berättelsen dig att tänka på något i ditt eget liv eller i samhället? Berätta!
- Fick berättelsen dig att tänka på någon annan berättelse? Vad fick dig att tänka på den i så fall? Vad finns det för likheter och olikheter? Kan ni koppla berättelsen till något ni jobbat med tidigare?
- Vad tror du att den som skapade berättelsen ville säga? Varför tror du att hen ville berätta just den här berättelsen?
- Om du hade fått ändra på något i berättelsen, vad skulle det vara?
- Titeln på berättelsen - varför tror du att den heter just så? Kan du komma på andra namn som skulle passa?

**Ytterligare analys och jämförelse:**

- Analysera tiden och samhället när berättelsen gjordes. Vad säger berättelsen oss om det? Jämför med om berättelsen gjorts idag och vad ni tror hade varit annorlunda.
- Finns det tidigare versioner av boken/filmen? Jämför de olika versionerna och hur berättelsen och framställningen förändrats. Vad finns kvar och vad har tagits bort?

Varför tror ni att de har gjort just dessa val?

- Fundera över alternativa slut på berättelsen.
- Låt eleverna reflektera över berättelsen och sig själva. Har de några likheter med någon av rollfigurerna. Har de varit med om något liknande?

I slutet av arbetet kan det vara intressant att låta eleverna fundera över hur de upplevde berättelsen, och här är värderingarna välkomna. Prata om den personliga smaken, om referenser och erfarenhet. Vi kan gilla olika saker, men även lära oss av sådant vi inte gillar. Och kanske hitta något intressant även i en berättelse som vi upplever som tråkig. Håller de med varandra i tolkningarna, eller tolkas berättelsen på olika sätt i gruppen?

---

**Prata om den personliga smaken, om referenser och erfarenhet. Vi kan gilla olika saker, men även lära oss av sådant vi inte gillar. Och kanske hitta något intressant även i en berättelse som vi upplever som tråkig.**

---

**Tips!**

- Relatera nya berättelser till sådana ni arbetat med tidigare, eller sådana ni tycker om. Ha gärna en fysisk plats för berättelserna, det kan vara utskrifter av stillbilder, filmaffischer och bokomslag eller egna verk som bygger på berättelserna







# 3 Tema

Här ger vi exempel på böcker, filmer och övningar kopplade till ett tema. Det finns ytterligare böcker att välja bland i boklistan som följer med handledningen eller

på närmsta bibliotek. Du kan även leta efter fler filmer på SVT play eller Filmriket play.

Tycker dina elever om att se på film, läsa böcker, titta på en bild och hitta på en berättelse, samtala, rita, skapa? Välj det du tror blir roligast att göra tillsammans eller pröva att utmana med något nytt!

**Ni känner era elever, välj de böcker, filmer och övningar som känns relevanta för er.**

## 3.1 Naturen

Naturen är ofta så nära oss att den blir självklar och nästan bortglömd. Både för barn och vuxna. Samtidigt är vi sammankopplade med allt som växer och dör, alla väder, alla djur, alla naturens platser och fenomen, årstidens gång och dagarnas växling mellan mörker och ljus. Att stanna en stund inför naturen är på ett vis som att stanna en stund inför oss själva och vår del i allt. Med en bok eller en film som grund utforskar vi här naturen och våra egna och andras upplevelser av den.

Du som lärare känner din elevgrupp bäst. Vi har här gjort olika förslag till övningar och efterarbete som antingen går att använda var

för sig eller som en helhet, allt utifrån det du tror fungerar bäst för din grupp. Ni kan jobba med en bok eller en film eller båda delarna.

Tiden som kommer och kommer. Att försöka fånga sin egen relation till naturen. Väder och vind. Årstidens gång. Natt och dag. Att vara en del av naturen. Att titta närmare. Stanna hos ett djur, en växt, en plats, en årstid.

### Bokhylla: Naturen

- Min blombukett (Sara Gimbergsson / 0–3 år)
- Klättra i träd (Björn Sundmark och Per Gustavsson / 3–6 år)
- Kurrans skatt (Lisa Moroni / 3–6 år)

Fler förslag på böcker finns i boklistan som medföljer separat.

### Filmhylla: Naturen

- Biet Maja (avsnitt á 12 min) SVT play
- Skruttt följer spår (avsnitt á 4 min) UR play
- Binke kan inte flyga (15 minuter) Filmarkivet
- Pingvinresan (1 h 25 min) Filmriket play

Sök gärna upp fler filmer på Filmriket, SVT play, UR play och Filmarkivet.



# Övningar

## 3.2 Vad är naturen

Här följer en rad övningar av olika karaktär. Det finns övningar med fokus på samtal, skrivande, filmande, målande, skapande och utforskande. Ni pedagoger väljer de övningar som ni tycker passar er grupp. Ni kan välja en del av en övning, sätta ihop olika övningar och komma på egna.

I övningar där det står filma kan det vara bra att ha med sig att filmarbete innehåller flera delar. I förarbetet omvandlas idén om filmen till skrivet manus. I ett filmmanus skrivs, utöver det som karaktärerna säger, ingående beskrivningar av till exempel omgivning, rum, karaktärernas kläder, hur karaktärerna rör sig. Vid filmningen ligger manuset till grund för hur och vad som ska filmas. I efterarbetet klipps filmen ihop till en helhet.

Att filma är en spännande process men den kräver sin planering och det kan finnas en poäng med att göra enkla, korta berättelser som läraren sedan filmar och regisserar till att börja med. På Filmriket finns en filmskola som ni kan titta på för mer inspiration kring att göra film.

[filmriket.com/filmkategori/intern/](http://filmriket.com/filmkategori/intern/)

### Låt klassrummet bli en skog och skapa en fortsättning på berättelsen

Låtsas att klassrummet är en skog. Alla eleverna samlas i en del av klassrummet. De får gärna blunda medan läraren långsamt går med dem genom klassrummet samtidigt som hen läser en text.

- Nu är vi mitt inne i skogen. Böj era huvuden försiktigt bakåt och dra tre djupa andetag. Det doftar gran och mossor.

- Om ni lyssnar så hör trädens susande och grenars knakande när ni går fram. Vi följer en liten stig mot ett ljus lite längre bort. Träden står täta runt oss.
- På höger sida finns en stor myrstack där myrorna kämpar på upp och ner i en rasande fart. Deras små vägar snirklar sig kors och tvärs. Känner ni, nu har en myra stegat upp för er sko och promenerar på er vad. Stryk försiktigt bort myran så att den hamnar nere på marken igen innan du går vidare.



- Vi fortsätter längs stigen. Någonstans porlar en bäck. Vi stannar och lyssnar. Åt vilket håll är bäcken? Ditåt?! Okej, vi går dit och letar. Ser ni den? Här är den. Den är snabb och klar. Vi kan dricka lite ur den. Kupa era händer, fånga med er vatten och drick. Så kall och frisk!
- Nu fortsätter vi tillbaka till stigen. Här är ett träd som fallit, det får vi klättra över, eller krypa under. Här är stigen igen.
- Ser ni vad jag ser? Alldeles fullt med blåbär. Kom så äter vi! Det är svårt att äta blåbär

utan att bli blå. Får jag se på er? Ni är alldeles blåa om munnen allihop!

- Nu fortsätter vi mot ljuset. Plötsligt skingrar sig träden och vi står mitt i en glänta. Ljuset är magiskt och marken ser alldeles mjuk ut. Vi lägger oss här en stund och bara lyssnar.

Vad hörde ni för ljud i gläntan? Kände ni några dofter? Var vi ensamma i skogen eller fanns det fler?

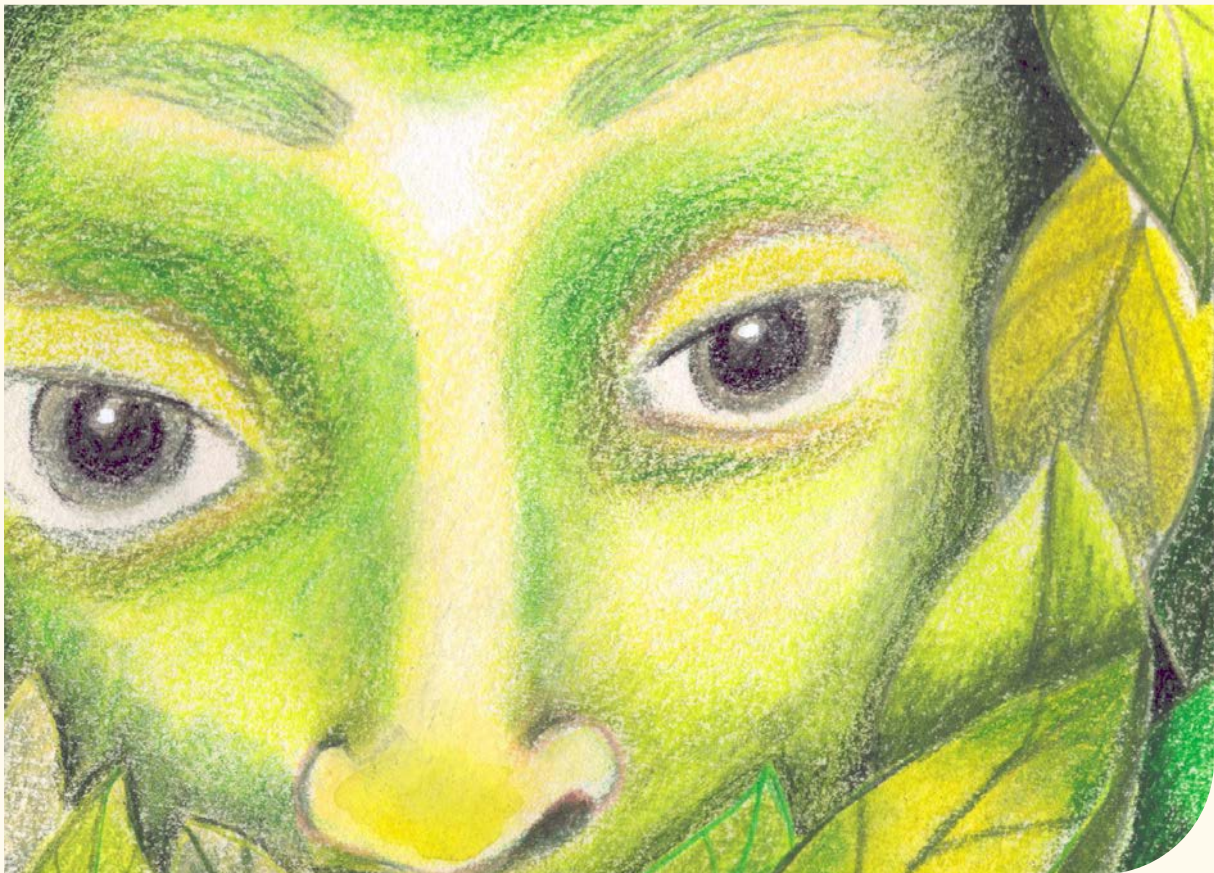
Om den här stunden i skogen skulle vara en del av en berättelse, vad skulle hända efter att ni vilat klart i gläntan då? Skulle ni möta någon i skogen? Något djur? Någon människa? Skulle ni bli glada, rädda? Vad skulle ni prata om? Skulle det börja regna? Skulle ni hitta vägen hem?

Ni kan välja mellan att prata om fortsättningen tillsammans. Skriva ner den som en fortsättning av berättelsen. Måla fortsättningen. Eller skriva ett manus som är tänkt som ett underlag för en kort film.

#### **Gå ut och ta med er saker in**

Gå ut i naturen. Leta efter saker som påminner er om berättelserna ni läst eller sett. Ta med er några sådana saker in. Berätta om det ni tagit med er och på vilket sätt det hänger ihop med berättelsen.

Om ni vill kan ni inleda den här övningen med att rulla papper som kikare som ni sedan tar med er ut på er upptäcksfärd. Måla gärna av naturfynden. Skapa sedan en utställning där det målningarna, fynden och kikarna finns med.



### **Var ett djur och hitta på vad som hände det djuret en dag**

Låt klassen säga olika djur som fanns med i boken, filmen eller andra djur de kommer på. Skriv djuren på tavlan. Pröva sedan tillsammans att vara ett djur i taget. Hur känns det? Hur skulle en dag för det djuret se ut? Har det päls? Svans? Kan det flyga. Försök känna i hela kroppen hur det är att vara det är här djuret. Byt sedan djur och gör likadant.

---

**Skriv ner olika saker från naturen som gestaltas i bok och film. Välj ut några och känn efter hur det är att vara det. Till exempel ett träd, en blomma, ett hav, ett berg, en skog, ett fält, en bäck...**

---

Sist kan alla få välja att vara det djur de vill vara och skriva en text, eller måla en bild om en särskild dag i det djurets liv. Det kan vara den bästa, den sämsta, den roligaste, den tokigaste dagen...

### **Vad händer när två djur möts?**

Dela in gruppen i par. Tänk er att ni är två djur från berättelserna som möts. Var och en tänker ut något som ni vill säga till det andra djuret. Hur kan ni få fram det ni vill utan ord? Pröva flera gånger, kanske hittar ni knep som fungerar. Om ni vill kan paren sedan turas om att göra övningen framför klassen som en liten improvisationsteater

Vad säger de till varandra? Kanske börjar det så här?

- *Hej! Vad heter du?*
- *Hej! Jag heter Klas. Vad heter du?*
- *Jag heter Birgitta. Jag har aldrig sett dig förut, bor du här?*
- *Nej, jag har gått vilse. Har gått runt i flera dagar och nu är jag så hungrig och trött. Tänk om jag aldrig mer kommer hitta hem till mig...*

Eller

- *Hej, vilken fin svans du har!*
- *Hej, jag tycker inte att min svans är fin, jag vill hellre vara utan svans.*
- *Oj, varför då? Kan jag få din svans då? Jag har alltid undrat hur det är att ha svans!*

Vad händer sen?

### **Känn hur det är att vara något i naturen**

Skriv ner olika saker från naturen som gestaltas i bok och film. Välj ut några och känn efter hur det är att vara det. Till exempel ett träd, en blomma, ett hav, ett berg, en skog, ett fält, en bäck...

Alla eleverna får sedan välja en del av naturen från berättelsen som de är och skriva eller måla hur de hade en dag på vintern, en dag på våren, en dag på sommaren och en dag på hösten.

Berättelsen går också att göra gemensamt på tavlan om klassen väljer ett element från naturen och sedan skriva gemensamt.

Ni kan också skriva ett filmmanus. Då kan ni tänka särskilt på att beskriva hur dagarna i de olika årstiderna ska filmas. Ska det vara närbilder eller på avstånd. Hur ska kameran röra sig? Hur vill ni att det ska låta i filmen? Ska det finnas musik med?



### **Leta lyckoföremål**

Gå ut i naturen och leta efter stenar som passar att hålla i handen. Om ni inte hittar stenar kan ni ta kottar, pinnar något annat som går att ta med in i klassrummet och kan vara fint att hålla i. När ni kommer in målar och dekorerar ni det ni tagit med från naturen med exempelvis glitterfärg. Föreställ er att ni målar in magiska krafter i ert föremål.

Fundera på hur det vore om någon i boken ni läst eller filmen ni sett hade ett sådant magiskt föremål. Vad skulle kunna hända då? Hitta på en gemensam berättelse som ni skriver på tavlan, eller skapa i mindre grupper eller var för sig. Om ni skapat berättelser i mindre grupper kan ni sedan dela dem med klassen samtidigt som ni håller i era magiska föremål.

Förslag på fortsättning: Vad skulle ni vilja göra själva med de magiska krafterna? Hitta på en ny gemensam berättelse eller skapa varsin där ni själva har huvudrollen och får vara med om äventyr tillsammans med det magiska föremålet.

### **Dela minnen från naturen med varandra**

Vilka scener i naturen kommer ni ihåg från berättelserna? Skriv på tavlan. Vilka scener skulle ni vilja vara i? Hur tror ni att det är att vara där?

Tänk efter och skriv ner på en lapp olika minnen ni har från naturen. Vik ihop lapparna och lägg dem i en burk. Läraren drar sedan en lapp och så får den elev som skrivit lappen berätta om sitt minne. Sen dras alla lapparna en efter en tills alla har berättat om sitt minne.

### **Samtala, sök fakta och hitta på en berättelse**

Hur framställs naturen i berättelserna? Jämför bok och film. Som en vän? Som en ovän?

Välj något från naturen som fanns med i berättelsen. En plats, ett djur, en blomma, ett

väder... Leta fakta och lär er mer om just det.

Berätta för varandra. En fortsättning kan vara att ni hittar på en berättelse om det ni valt.

### **Gör små naturfilmer i olika genre**

Skapa filmberättelser som utspelar sig i naturen med utgångspunkt i olika genre. Prova att göra en ledsen film, en glad, en rolig, en läskig. Kanske är det ett djur som är huvudkaraktär som gör och upplever olika saker som gör att det blir olika stämning i filmerna. Hur är det att arbeta med olika genre? Vilket är lättast? Svårast? Roligast?

### **Vad händer när det blir natt i naturen?**

Tänk er att ni är i en skog, vid ett hav, på ett fjäll, på en äng eller någon annanstans ni kommer på. Tänk er att dagen börjar gå mot natt och det blir mörkt. Vad händer på den här platsen om natten? Vilka trivs i mörkret och vilka blir rädda? Vilka ljud hörs? Skulle ni våga vara där? Månen kan ibland lysa på natten. Hur känns månlyuset? Läskigt? Magiskt? Snällt? På vissa ställen högt upp i Sverige finns det midnattsol. Vet ni vad det är? Då är det ljus hela natten. Hur tror ni att det är? Händer samma saker om natten om natten är ljus?

Ni kan välja att prata med varandra eller skriva ner tankarna var för sig.

### **Vad är det för väder?**

Vilka väder fanns med i boken eller filmen? Skriv på tavlan. Vilket är ert favoritväder? Hur känns det att vara i sol, regn, hagel, snöstorm, vind, vindstilla..?

Kom överens om en plats i naturen. En glänta i skogen, på ett berg, vid havet, på en äng... Alla får sedan välja varsitt väder och skriva om hur de har det en dag eller en natt på den här platsen i det vädret som de valt. Vad gör de? Vad känner de? Vad tänker de? Vad längtar de efter?

Dela gärna berättelsen med varandra och undersök vilka likheter och olikheter som finns i berättelserna som utspelar sig på samma plats men i olika väder.

### Vad skulle du gärna vilja vara?

Läraren läser *Gärna ville jag vara ett träd* av Barbro Lindgren.

*Gärna ville jag vara ett träd  
ja gärna ville jag vara ett träd  
Jag skulle stå på en äng för mig själv  
och tänka som man tänker  
På hur vinden far  
och stjärnorna blänker*

*Gärna ville jag vara en sten  
ja gärna ville jag vara en sten  
Jag skulle ligga för mig själv  
på en strand  
och tänka som man tänker  
på hur vågarna slår  
och vattnet stänker*

*Gärna ville jag vara ett hav  
ja gärna ville jag vara ett hav  
Jag skulle finnas överallt  
och tänka så som haven tänker  
på hur stormarna far  
och vågorna blänker*

Efteråt delar läraren ut ett litet papper var till eleverna där de får skriva vad de skulle vilja vara om de fick välja. Sedan läser läraren första versen i dikten igen och efter det säger hen *Gärna ville jag vara...* och sedan pekar läraren på elev efter elev så får de säga vad de skulle vilja vara.

Läraren kan sedan samla ihop alla lapparna och skriva det som en ny dikt som börjar med *Gärna ville jag vara* och sedan fortsätter med elevernas önsknningar.

### Ta med er en scen från boken eller filmen ut

Välj en del av berättelsen ni sett eller läst och ta med den ut. Leta reda på eller skapa en plats som liknar platsen i berättelse. Bestäm vilka som ska spela olika karaktärer och återskapa det scenen. Turas om att vara med i scenen och vara publik.



Om ni vill kan ni sedan improvisera fram en ny fortsättning på berättelsen. Kanske vill ni att något nytt händer, något roligt, sorgligt, spännande. Kanske kommer en ny karaktär in i berättelsen.

### Samla på djur

Hur många djur kan ni se en vecka? Alla får i uppdrag att spana efter djur under en vecka. Skriv upp alla djur på ett ark och räkna hur många sorter och djur det blev på fem dagar. Kanske kan det få bli en utmaning mellan olika klasser på skolan. Hur många djur kan klasserna samla in var för sig? Hur många djur kan en hel skola samla ihop tillsammans?

